

5. Kaiukov V. I. (2000) Vykhovuiemo patriotiv Ukrainy. [We raise patriots of Ukraine]. Kirovohrad [in Ukrainian].
6. Kontsepsiia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy natsionalno-patriotichnoho vykhovannia na period do 2025 roku skhvaleno rishenniam rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 zhovtnia 2020 r. № 1233 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1233-2020-p#Text>.
7. Kontsepsiia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia ditei ta molodi : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.06.2015 r. № 641. URL : <http://old.mon.gov.ua/ua/aboutministry/normative/4068>
8. Levkivskiy K., Riashko V. (2011) Rol tradytsii u natsionalno-patriotichnomu vykhovanni kursantsko-studentskoi molodi / *Vyshcha shkola*. № 11. S. 15–28 [in Ukrainian].
9. Liubarets V. V. (2016) Osoblyvosti sotsializatsii yunoho lidera hromadianskoho suspilstva. [Peculiarities of socialization of a young civil society leader]. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. MON Ukrainy, Sums'kyi derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka. № 1 (55). S. 256–263 [in Ukrainian].

D. Petrunchak. National patriotic education of Ukrainian youth in the conditions of socio-cultural transformations.

National-patriotic education as a whole system actively interacts in the conditions of socio-cultural transformations. In the modern conditions of socio-cultural transformations, there is an urgent need to understand and generalize the main ways of forming the national and patriotic education of Ukrainian youth. The article reveals the crisis factors that negatively affect the development of the personality in the conditions of socio-cultural transformations. It was established that national-patriotic education is formed on the principles of: state orientation, science, priorities of humanistic and democratic values, respect for the constitutional rights and freedoms of the citizen, education based on the historical, patriotic and military traditions of the people of Ukraine. The content of the formation of national and patriotic education is determined by the national interests of Ukraine in order to ensure the active participation of citizens in preserving its security from external threats. The functional component of national-patriotic education, which is a motivated systematic, purposeful, ideological-educational activity for the formation of high civic defense consciousness, ideological-political, moral-psychological qualities, mastery of military-technical knowledge, physical improvement of Ukrainian youth, has been clarified. The orientation of the social function of national-patriotic education in the formation of harmoniously developed Ukrainian youth, their consciousness, historical responsibility for the fate of Ukraine and readiness to protect it is determined. The system of national-patriotic education with complex, organizational connections in the interaction of subsystems is defined: national-patriotic education in educational institutions; massive military-patriotic and military-stakeholder work; initial military training in educational institutions; activities of departments of military institutions of higher education; retraining and advanced training of reserve soldiers; socio-cultural activities of mass media and public organizations are aimed at national and patriotic education of communities.

Key words: patriotism, national-patriotic education, Ukrainian youth, socio-cultural transformations.

УДК 378-057.87:[316.628:364-322]

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.18>

Пилипенко Я. Р.

МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто питання мотивації майбутніх учителів до волонтерської діяльності. Зазначено, що волонтерство відіграє важливу роль у сучасному суспільстві, допомагаючи вирішувати соціальні, економічні та освітні проблеми. Підкреслено, що волонтерство розвиває ключові знання, уміння та навички для педагогічної діяльності: комунікативні, робота в команді, культурну компетентність, лідерські якості. Проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо взаємозв'язку мотивації та волонтерства. Визначено, що мотивація є ключовим чинником залученості до волонтерської діяльності. Студентська молодь виявляє громадянську активність, соціальну відповідальність та зацікавленість у підтримці спільноти через волонтерство. Розглянуто вплив волонтерства на соціальну відповідальність, професійний розвиток і набуття навичок майбутніми учителями. Воно сприяє саморозвитку, задоволеності від допомоги іншим, розвитку комунікативних, лідерських та професійно важливих якостей педагога. Висвітлено роль середовища закладу освіти у стимулюванні й підтримці мотивації до волонтерства через створення сприятливих умов. Визначено внутрішні (особистісні) та зовнішні (середовище, організаційні) чинники впливу на мотивацію до здійснення волонтерської діяльності. Наголошено на необхідності розвитку культури волонтерства та свідомості майбутніх учителів щодо його можливостей. Участь майбутніх учителів у волонтерській діяльності сприяє покращенню їхньої мотивації через практичне застосування знань і вмінь. Зауважено, що волонтерство є інструментом для формування активної громадянської позиції, емпатії, толерантності, розуміння потреб інших людей. Майбутні учителі, займаючись волонтерською діяльністю, залишаються частиною громадянського суспільства, що сприяє розвитку демократичних цінностей.

Ключові слова: мотивація, волонтерська діяльність, майбутні учителі, професійний розвиток, особистісне зростання, соціальна відповідальність.

У сучасному суспільстві волонтерство відіграє важливу роль у багатьох аспектах, оскільки волонтери роблять значний внесок у вирішення соціальних економічних та освітніх проблем, допомагаючи тим, хто цього потребує, підтримуючи екологічні та культурні ініціативи та надаючи інші види допомоги, що є важливим інструментом підтримки та реалізації суспільно-корисних ініціатив.

Волонтерська діяльність є важливим елементом розвитку сучасного освітнього середовища та формування майбутнього покоління педагогів. Її значення полягає в тому, що вона сприяє професійному та особистісному зростанню майбутніх вчителів, розвитку їхніх компетентностей, а також забезпечує позитивний вплив на освітній процес та соціум в цілому. Проте, для досягнення цих цілей необхідно активувати та підтримувати мотивацію майбутніх учителів до волонтерської діяльності.

Нині, формування мотивації до волонтерської діяльності у майбутніх учителів є важливим завданням, що може здійснюватися за допомогою різних методів та підходів. Аналіз літератури показав, що зв'язок мотивації і волонтерства є ключовим елементом успішної волонтерської діяльності, оскільки мотивація визначає, чому людина вирішує віддати свій час та зусилля для допомоги іншим.

Основу дослідження особливостей мотивації майбутніх учителів до волонтерської діяльності склали праці та емпіричні дані досліджень таких вчених, як Т. Лях, В. Ніколишена, Д. Горелова. Мотиваційна сфера майбутніх учителів волонтерів стала предметом дослідження зарубіжних науковців Л. Пеннера (L. Penner), А. Омото (A. Omoto) та М. Снайдера (M. Snyder) Т. Клотфельтера (T. Clotfelter) О. Астіна (O. Astin), Л. Дж. Сакса (L. J. Sax), Дж. Вілсона (J. Wilson), Т. Ротоло (T. Rotolo), та вітчизняних науковців Н. Вайнілович, О. Матвієнко, та ін.

Аналіз актуальних досліджень показав, що сьогодні волонтерство – це не лише спосіб допомогти тому, хто цього потребує, це важливий етап особистісного та професійного зростання майбутніх учителів.

Зазначимо, що волонтерство в Україні не лише має широку підтримку і регулювання з боку законодавства, але також воно відображає сутність безкорисливої допомоги та особистої мотивації волонтерів, оскільки волонтерство є основою громадянського суспільства [1]. На цьому ж наголошує О. Панькова, зазначаючи, що майбутні учителі, здійснюючи волонтерську діяльність, стають важливою частиною громадянського суспільства, що позитивно впливає на розвиток волонтерства [2].

Л. Пеннер (L. Penner) зазначає, що молоді люди все більше цікавляться соціальними проблемами та проявляють активну громадянську позицію та громадянську відповідальність за волонтерську діяльність [3]. Поділяємо думку Д. Горелова, який акцентує на тому, що «війна створює непередбачувані виклики, які потребують мобілізації волонтерських ресурсів. Мотивація є ключовим чинником, який визначає залученість до волонтерської діяльності» [4, с. 25], та В. Ніколишена, який зауважує, що «дослідження портрет волонтера в умовах війни, його цінності та мотиваційні орієнтації, а також відповіді на питання про те, які чинники спонукають людей долучатися до волонтерської співпраці в умовах кризи» [5, с. 83], тому в контексті нашого дослідження особливо актуальним є враховувати мотиваційні аспекти волонтерства, особливо у майбутніх учителів, оскільки волонтерство надає можливість виявити громадянську відповідальність та активно долучитися до розв'язання соціальних проблем, що є особливо актуальним в умовах повномасштабного вторгнення РФ.

Згідно з дослідженням, проведеним Т. Ротоло (T. Rotolo) та Дж. Вілсоном (J. Wilson), у сучасних умовах студентська молодь активно виявляє свою громадянську активність та відчуття відповідальності перед державою. Наукові дані підтверджують зацікавленість майбутніх учителів у підтримці спільноти та розвитку соціальної відповідальності через участь у волонтерській діяльності [6]. На наш погляд, майбутні учителі, які дотримуються певних цінностей, мають внутрішню мотивацію та відчуття місії, виявляють більшу зацікавленість у залученні їх до волонтерської діяльності, яка відповідає їхнім особистим переконанням і соціальним пріоритетам.

Важливим аспектом у нашому дослідженні є формування у майбутніх учителів почуття соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність та волонтерська діяльність є ключовими у здійсненні професійної підготовки. Такий підхід в освіті формує майбутнє покоління, готове до викликів і потреб сучасного світу, що є ключовим для сталого розвитку суспільства. На важливості соціальної відповідальності в освіті акцентують увагу О. Астіна (O. Astin) та Л. Дж. Сакс (Linda J. Sax) [7]. В. Зливков та С. Лукомська у своїх працях вказують на взаємозв'язок між волонтерською діяльністю та розвитком соціальної відповідальності серед учителів, на потребах у самореалізації, соціальній взаємодопомозі, ідеях допомоги спільноті [8].

Наступним важливим аспектом є взаємозв'язок волонтерства та професійної підготовки майбутніх учителів. Дотримуємося думки Т. Клотфельтера (T. Clotfelter), який у своїх працях досліджує вплив волонтерства на кар'єрний розвиток [9]. Вважаємо, що участь майбутніх учителів у волонтерській діяльності сприятиме професійному розвитку та покращенню професійних навичок, які у майбутньому допоможуть досягти кар'єрного зростання. Зокрема, волонтерство надає можливості для спілкування, співпраці та навчання рівних, що сприяє їх професійному зростанню та задоволенню роботою. За висновками науковців А. Омото (A. Omoto) та М. Снайдера (M. Snyder), волонтерство – це засіб досягнення особистої задоволеності та задоволення від допомоги іншим [10].

Погоджуємося з думкою І. Чайки, яка наголошує на недостатній розвиненості волонтерської культури та низькому рівні свідомості щодо волонтерських можливостей [11]. Т. Лях стверджує, що «мотивації належить провідне місце у структурі поведінки особистості. Вона є одним із основних понять, які використовуються для пояснення спонукання, діяльності в цілому. Під мотивацією розуміють сукупність спонукальних факторів, які визначають активність особистості; усі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники, які спонукають поведінку людини; процес формування мотиву» [12, с. 85].

Слушною є думка А. Стукаса (A. Stukas) про те, що волонтерська діяльність майбутніх учителів також впливає на їх професійний розвиток та саморозвиток [13]. На цьому ж наголошує Л. Коломієць та ін., підкреслюючи важливість волонтерської діяльності для особистісного зростання учителів, саморозвитку та самореалізації особистості [14]; Дж. Тінклер (J. Tinkler) розглядає волонтерство як засіб для набуття нових навичок та підвищення професійної компетентності [15].

Важливий вплив на мотивацію майбутніх учителів до волонтерської діяльності має підтримка на рівні закладу освіти [16]: створення сприятливого середовища для волонтерів та надання їм можливостей для саморозвитку та професійного зростання; стимулювання на «діяльність, спрямовану на досягнення індивідуальних цілей або загальних цілей організації» [17]; «виокремлення складників освітнього середовища ЗВО, які здійснюють найбільший вплив на її розвиток; визначення форм і методів роботи зі студентами для ефективного розвитку їхньої соціальної активності» [16, с. 312].

Н. Вайнілович, вивчаючи чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності у своєму дослідженні зазначає, що волонтерство включає в себе внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на мотивацію людини до добровільної допомоги. Внутрішні (особистісні) чинники пов'язані з психологічними особливостями волонтера, його характером, вподобаннями, прагненнями та інтересами. Зокрема, це можуть бути внутрішні мотиви, які ведуть людину до волонтерської діяльності. З зовнішніх чинників виділяються два типи: фактори середовища, які включають роль родини, друзів та колег, сімейну підтримку, де дружні стосунки та спілкування з колегами можуть впливати на мотивацію волонтера та організаційні фактори – це чинники пов'язані з конкретною установою, де волонтери здійснюють свою діяльність [19].

На нашу думку, варто зазначити, що волонтерство сприяє розвитку ключових навичок, які є необхідними для успішної педагогічної діяльності. Сюди входять комунікативні навички, робота в команді, культурна компетентність та лідерські якості. Ці навички збагачують особистісний та професійний потенціал майбутнього учителя.

Нами проаналізовано, що для ефективної організації підготовки студентів університетів до педагогічної діяльності необхідно залучати майбутніх учителів до волонтерської діяльності, за якої покращиться мотивація через практичне застосування знань, умінь та навичок [20].

Мотивація до волонтерської діяльності – це внутрішній або зовнішній стимул, який спонукає людину добровільно віддавати свій час, енергію та ресурси на користь інших або на загальне благо. Ця мотивація може бути базована на різних факторах, таких як особисті цінності, соціальні аспекти, внутрішня задоволеність від допомоги іншим, бажання змінити світ на краще, потреба відчувати себе корисним або приносити позитивні зміни у світі. Мотивація до волонтерської діяльності може бути індивідуальною для кожної людини і відображати її особисті цінності, переконання та цілі.

Отже, мотивація є невід'ємною складовою у підготовці майбутніх учителів до волонтерської діяльності, і вона може варіюватися від особистих цілей до соціальних, і прагнень внесення позитивних змін у світ. Чим сильніша мотивація, тим більше ймовірність того, що волонтерство буде ефективним та приноситиме задоволення.

Сьогодні Україна перебуває на вершині громадської активності, студентська молодь відіграє важливу роль у розвитку волонтерської діяльності виявляючи надзвичайне почуття відповідальності перед своєю країною. Дослідження мотивації до волонтерської діяльності в цих умовах може виявитися дуже важливим для розуміння та підтримки цього руху. Вважаємо за необхідне дослідити мотивацію майбутніх учителів до волонтерської діяльності, що і є **метою цієї статті**.

Мотивація до волонтерської діяльності часто впливає із бажання допомогти іншим та зробити свій внесок у покращення якості життя спільноти. Майбутні учителі отримують позитивні емоції та задоволення від того, що можуть бути корисними та приносити зміни. Волонтерська діяльність дає можливість розкрити свій потенціал як фахівця та бути відкритим до оточуючих.

Слід зауважити, що волонтерство допомагає майбутнім учителям визначити власні цінності та етичні принципи. Спілкування з різними соціальними групами дозволяє зрозуміти різноманітність поглядів та відчуттів, що стимулює формування власної особистісної етики. Волонтерство для майбутніх учителів – це не лише шлях до допомоги іншим, а й потужний ресурс для їхнього зростання, так як мотиваційний чинник сприятиме створенню ефективних програм, спрямованих на підтримку та розвиток волонтерської активності.

Серед основних переваг підготовки майбутніх учителів до волонтерської діяльності є стимулювання і підтримка мотивації через:

- розвиток соціальної відповідальності, оскільки беручи участь у волонтерських проєктах, студенти отримують можливість впливати на суспільство і формувати учнівське бачення про соціальні проблеми;

- професійний розвиток, що дозволяє майбутнім учителям розвивати додаткові навички, які можуть бути корисні в їхній професійній діяльності. Наприклад, взаємодія з різними людьми та робота в команді можуть підвищити комунікативні здібності та лідерські якості;

- підвищення мотивації до навчання, що надає студентам додатковий стимул до навчання, особливо якщо їхні дії безпосередньо впливають на добробут і розвиток інших людей. Відчуття корисності може сприяти розвитку професійної підготовки та кращому засвоєнню навчального матеріалу;

- формування особистісних цінностей, що сприяє чіткому визначенню особистісних цінностей та підтвердженню професійного вибору;
- спілкування з різними групами людей через розширення культурної і світоглядної компетенції;
- участь у студентських об'єднаннях, що сприяє формуванню спільноти майбутніх учителів, яка разом працює над важливими соціальними проєктами;
- розвиток взаємодопомоги та підтримки, які є важливими аспектами у педагогічній діяльності.

Отже, мотивація майбутніх учителів до волонтерської діяльності потребує комплексного підходу, що включає різноманітні методи та форми роботи. Розглянемо деякі з них:

- проєктна робота, розробка проєктів – реалізація власного волонтерського проєкту або участь у проєктній діяльності дає змогу майбутнім учителям зрозуміти практичну значущість і важливість волонтерства для розвитку почуття соціальної відповідальності та співпраці. Наприклад, благодійний проєкт Школи Волонтерства «Об'єднані незламністю» (<https://www.facebook.com/share/p/uCCQ2v4xv7v22Cs3/>);

- соціальна взаємодія та дискусії – організація дискусій, групових дебатів або взаємодія з особами, які потребують допомоги, може стимулювати роздуми про соціальні проблеми та важливість допомоги. Наприклад, участь у дебатній Школі Волонтерства Ради молодих учених при МОН України (https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02Nz9RsEQXTdvM57ZbkbxjM121CzuM7FojWwdAj8BjE5UVvGN7kWcHKUyLTj6Bm8el&id=100064423190245);

- події та заходи – запрошення мотиваційних спікерів, організація волонтерських заходів або відвідування інших волонтерських проєктів може дозволити майбутнім учителям отримати власний досвід і знання від тих, хто вже здійснює волонтерську діяльність; Наприклад, проведення лекції для майбутніх волонтерів (<https://www.facebook.com/share/p/ncXpDpwq1qKbr5Dx/>);

- педагогічні методи – використання кращих практик та методів навчання, таких як проблемне навчання, проєктне навчання та відкрите навчання, може допомогти майбутнім учителям долучитися до волонтерства, оскільки вони стають активними учасниками освітнього процесу. Наприклад, вивчення загальноуніверситетської вибіркової дисципліни «Організація волонтерської діяльності» (<https://www.facebook.com/share/p/6RHLMDaWCPvQwp1W/>);

- наставництво та підтримка – наставництво та підтримка з боку учителів або досвідчених волонтерів можуть допомогти зберегти мотивацію і зробити процес волонтерства більш успішним та ефективнішим. Наприклад, створення студентами залікових робіт після вивчення дисципліни, розробка студентами власних волонтерських ініціатив «Організація волонтерської діяльності» отримання набутого волонтерського досвіду (<https://www.facebook.com/share/p/6RHLMDaWCPvQwp1W/>);

- участь у волонтерських організаціях – сприяння участі майбутніх учителів у волонтерських організаціях, що спеціалізуються на освітніх та соціальних проєктах, може стимулювати їхній інтерес та ентузіазм до участі. Наприклад, проведення майбутніми учителями новорічного свята для Кризового центру «Дім Мама» (https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0273nsorL5jo5gLzAZdJsDkPqzEvrwj4hEHDYtsCycL4nvUs3skTB7C9uRbVY2KntW1&id=100041558506098);

- використання інформаційно-комунікаційних технологій та соціальних мереж. Наприклад створення сторінок Школи Волонтерства у соціальних мереж Facebook та Instagram (<https://www.facebook.com/shkolavolonterstva>); [https://www.instagram.com/shkola_volonterstva?igsh=enI3czFpYjQxZWw5).

«У сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідженнях розкриваються деякі аспекти дієвості Інтернет-простору для підвищення ефективності освіти, зокрема волонтерської діяльності студентської молоді та важливості впровадження засобів інформаційнокомунікаційних технологій з метою налагодження веб-комунікації, онлайн-підтримки суб'єктів волонтерської допомоги» [21, с. 269].

Метою цих методів і форм роботи є створення стимулів і позитивного досвіду, які допоможуть мотивувати майбутніх учителів до волонтерства.

Висновки. Мотивація майбутніх учителів до волонтерської діяльності є важливим елементом їхнього професійного та особистісного розвитку. Аналіз літератури показав, що ефективне формування мотивації у майбутніх учителів до волонтерської діяльності потребує комплексного підходу, який поєднує у собі такі методи та форми роботи як проєктна діяльність, дискусії, створення волонтерських проєктів, проведення лекцій та майстер-класів, застосування кращих практик та методів навчання, таких як проблемне навчання, проєктне навчання та відкрите навчання, проведення групових дискусій/дебатів, використання цифрових технологій та соціальних мереж. Вважаємо, що волонтерська діяльність та мотивація відіграють важливу роль у підготовці майбутніх учителів, вихованні громадянської позиції, особистісному зростанні та підтримці необхідних ініціатив. Забезпечення мотивації для участі у волонтерській діяльності є важливим завданням, яке допомагає забезпечити ефективне функціонування цієї сфери діяльності та досягнення позитивних результатів. Питання мотивації до волонтерської діяльності та їхній взаємозв'язок залишається недостатньо вивченим, тому в перспективі подальших досліджень вбачаємо проаналізувати та розробити методику підготовки майбутніх учителів до волонтерської діяльності.

Використана література:

1. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
2. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства : специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2016. № 2. С. 25–40.
3. Penner L. A., Rioux S. M. The causes of organizational citizenship behavior: A motivational analysis. *Journal of Applied Psychology*. 2001. Vol. 86. № 6. P. 1306–1314.
4. Горелов Д. М. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. довідка. Київ, 2015. 36 с.
5. Ніколишин В. В. Волонтерство як форма та засіб розвитку соціальної активності молоді. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених "Перші кроки в науку" (Вінниця, 2017). Вінниця : ТОВ "Нілан-ЛТД", 2017.
6. Rotolo T., Wilson J. Sex Segregation in Volunteer Work. *The Sociological Quarterly*. 2007. Vol. 48. № 3. P. 559-585.
7. Astin A. W., Sax L. J. How undergraduates are affected by service participation. *Journal of College Student Development*. 1998. Vol. 39. № 3. P. 251–263.
8. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Психологічні особливості волонтерської діяльності у сучасній Україні: мотиваційний аспект. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Серія : Психологічні науки*. 2015. № 2 (15). С. 40–45.
9. Clotfelter C. T., Auten G. E., Sieg H. Charitable Giving, Income, and Taxes : An Analysis of Panel Data. *American Economic Review*. 2002. Vol. 92. № 1. P. 371–382.
10. Omoto A. M., Snyder M. Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 68. № 4. P. 671–686.
11. Чайка І. Ю. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні. *Науково-теоретичний альманах "Грані"*. 2017. Т. 20. № 7. С. 72–79.
12. Лях Т. Л. Мотивація до волонтерської діяльності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2012. № 8. С. 84–91.
13. Stukas A. A., Snyder M., Clary E. G. Understanding and encouraging volunteerism and community involvement. *The Journal of Social Psychology*. 2016. Vol. 156. № 3. P. 243–255.
14. Коломієць Л. І., Глиздова А. Ю., Узвенчук В. С. Психологічні особливості мотивації волонтерської діяльності. *Психологічний часопис*. 2016. Вип. 5 (9). С. 79–90.
15. Tinkler J. E. Volunteering as a means of skill development and career enhancement. *Journal of Management Development*. 2003. Vol. 22. № 4. P. 360–375.
16. Матвієнко О. В., Степаненко Л. М., Губарєва Д. В. Розвиток соціальної компетентності майбутніх педагогів під час роботи у волонтерській групі "Освітній хаб". *Педагогічний альманах*. 2022. Вип. VI (51). С. 372.
17. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. Київ : Кондор, 2007. 358 с.
18. Матвієнко О. В., Матвієнко І. А. Взаємозв'язок соціальної активності студентів та освітнього середовища ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 65 (2). С. 44–50.
19. Вайнілович Н. А. Чинники формування мотивації людини до здійснення волонтерської діяльності. *Соціальна робота*. 2012. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2863/1/09_vainilovych_na_.pdf
20. Лазаренко Н. І., Пилипенко Я. Р. Структура інклюзивної компетентності майбутніх учителів-волонтерів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 64. С. 233–244.
21. Коломієць А. М., Паламарчук О. М., Шульга Г. Б., Коломієць Л. І., Габа І. М. Психологічні засади оптимізації волонтерської діяльності студентської молоді засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Вип. 71, № 3. С. 267–281.

References:

1. Pro volunteersku diialnist : Zakon Ukrainy vid 19.04.2011 № 3236-VI. [On volunteering: Law of Ukraine dated April 19. № 3236-VI.] (2011) URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> [in Ukrainian].
2. Pankova O. V., Kasperovych O. Yu., Ishchenko O. V. (2016) Rozvytok volonterstvoskoi diialnosti v Ukraini yak proiav aktyvizatsii sotsialnykh resursiv hromadianskoho suspilstva: spetsyfyka, problemy ta perspektyvy. [Development of volunteer activity in Ukraine as a manifestation of social resources activation: specificity, problems, and prospects]. *Ukrainskyi sotsium*. № 2. S. 25–40 [in Ukrainian].
3. Penner L. A., Rioux S. M. (2001) The causes of organizational citizenship behavior: A motivational analysis. *Journal of Applied Psychology*. Vol. 86. № 6. P. 1306–1314.
4. Horielov D. M. (2015) Volonterskyi rukh : svitovyi dosvid ta ukrainski hromadianski praktyky : analit. Dovidka. [Volunteer movement : world experience and Ukrainian civic practices: analytical reference]. Kyiv. 36 s. [in Ukrainian].
5. Nikolysyn V. V. (2017) Volonterstvo yak forma ta zasib rozvytku sotsialnoi aktyvnosti molodi. [Volunteering as a form and means of developing youth social activity]. Materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. studentiv ta molodykh vchenykh "Pershi kroky v nauku" (Vinnytsia, 2017). Vinnytsia : TOV "Nilan-LTD". [in Ukrainian].
6. Rotolo T., Wilson J. (2007) Sex Segregation in Volunteer Work. *The Sociological Quarterly*. Vol. 48. № 3. P. 559-585
7. Astin A. W., Sax L. J. (1998) How undergraduates are affected by service participation. *Journal of College Student Development*. Vol. 39. № 3. P. 251–263.
8. Zlyvkvov V. L., Lukomska S. O. (2015) Psykholohichni osoblyvosti volonterstvoskoi diialnosti u suchasni Ukraini: motyvatsiinyi aspekt. [Psychological features of volunteer activity in modern Ukraine: motivational aspect]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho. Seriya : Psykholohichni nauky*. № 2 (15). S. 40–45 [in Ukrainian].
9. Clotfelter C. T., Auten G. E., Sieg H. (2002) Charitable Giving, Income, and Taxes : An Analysis of Panel Data. *American Economic Review*. Vol. 92. № 1. P. 371–382.
10. Omoto A. M., Snyder M. (1995) Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 68. № 4. P. 671–686.
11. Chaika I. Yu. (2017) Volonterstvo: sutnist fenomena ta osoblyvosti yoho funktsionuvannia v suchasni Ukraini. [Volunteering : the essence of the phenomenon and its features of functioning in modern Ukraine]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh "Hrani"*. T. 20. № 7. С. 72–79 [in Ukrainian].
12. Liakh T. L. (2012) Motyvatsiia do volonterstvoskoi diialnosti. [Motivation for volunteer activity]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky*. № 8. S. 84–91 [in Ukrainian].

13. Stukas A. A., Snyder M., Clary E. G. (2016) Understanding and encouraging volunteerism and community involvement. *The Journal of Social Psychology*. Vol. 156. № 3. P. 243–255.
14. Kolomiets L. I., Hlyzdova A. Yu., Uzvenchuk V. S. (2016) Psykholohichni osoblyvosti motyvatsii volonterskoi diialnosti. [Psychological features of motivation for volunteer activity]. *Psykhologichnyi chasopys*. Vyp. 5(9). S. 79–90 [in Ukrainian].
15. Tinkler J. E. (2003) Volunteering as a means of skill development and career enhancement. *Journal of Management Development*. Vol. 22. № 4. P. 360–375.
16. Matviienko O. V., Stepanenko L. M., Hubarieva D. V. (2022) Rozvytok sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv pid chas roboty u volonterskii hrupi "Osvitnii khab". [Development of social competence of future teachers during work in the volunteer group "Educational hub"]. *Pedahohichniy almanakh*. Vyp. VI (51). S. 372 [in Ukrainian].
17. Ekonomichnyi slovnyk. [Economic dictionary]. (2007) / H. V. Osovska, O. O. Yushkevych, Y. S. Zavadskyi. Kyiv : Kondor. 358 s. [in Ukrainian].
18. Matviienko O. V., Matviienko I. A. (2023) Vzaiemozviazok sotsialnoi aktyvnosti studentiv ta osvitnoho seredovyscha ZVO. [Interrelation of students' social activity and the educational environment of higher education institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 65 (2). S. 44–50 [in Ukrainian].
19. Vainilovych N. A. (2012) Chynnyky formuvannia motyvatsii liudyny do zdiisnennia volonterskoi diialnosti. [Factors of forming motivation of a person for volunteering]. *Sotsialna robota*. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2863/1/09_vainilovych_na_.pdf [in Ukrainian].
20. Lazarenko N. I., Pylypenko Y. R. (2022) Struktura inkluzyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv-volonteriv. [Structure of inclusive competence of future teacher-volunteers]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vyp. 64. S. 233–244 [in Ukrainian].
21. Kolomiets A. M., Palamarchuk O. M., Shulha H. B., Kolomiets L. I., Haba I. M. (2019) Psykholohichni zasady optymizatsii volonterskoi diialnosti studentskoi molodi zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii. [Psychological principles of optimization of volunteer activity of student youth by means of information and communication technologies]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*. Vyp. 71, № 3. S. 267–281 [in Ukrainian].

Ya. Pylypenko. Motivation of future teachers to volunteer.

The article deals with the issue of motivation of future teachers to volunteer. It is noted that volunteering plays an important role in modern society, helping to solve social, economic and educational problems. It is emphasised that volunteering develops key knowledge, skills and abilities for teaching: communication, teamwork, cultural competence, leadership skills. The works of domestic and foreign researchers on the relationship between motivation and volunteering are analysed. It has been determined that motivation is a key factor in engaging in volunteering. Student youth demonstrate civic engagement, social responsibility and interest in supporting the community through volunteering. The article considers the impact of volunteering on social responsibility, professional development and skills acquisition of future teachers. It contributes to self-development, satisfaction from helping others, development of communication, leadership and professionally important qualities of a teacher. The role of the educational institution environment in stimulating and maintaining motivation for volunteering through the creation of favourable conditions is highlighted. The internal (personal) and external (environment, organisational) factors of influence on the motivation to volunteer are identified. The necessity of developing a culture of volunteering and awareness of future teachers about its possibilities is emphasised. Participation of future teachers in volunteer activities helps to improve their motivation through the practical application of knowledge and skills. It is noted that volunteering is a tool for the formation of an active civic position, empathy, tolerance, understanding of the needs of other people. Future teachers, through volunteering, remain part of civil society, which contributes to the development of democratic values.

Key words: motivation, volunteering, future teachers, professional development, personal growth, social responsibility.